

Rehabilitation and Responsibility

פרשיות נצבים וילך תשפ"ד

2

ments (ibid. 12) in the name of an aggadic Midrash, based on Parash Tanchuma (Nitzavim 1):

ה' נטמכה פרשת אתם נצבים לקלות, לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר
[פרשת כי הבאן, חוץ מארבעים ותשע שבתורת כהנים] פרשת בחוקותי.
קו פניהב ואמרו, מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום,
הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלוידה, והרי אתם קיימים לפניו.
was the passage beginning "אתם נצבים" juxtaposed with
"Kelalos" (curses)? Because Yisrael had heard one hundred
"Kelalos" minus two (in Parshas Ki Savo), besides the forty
in Torat Kohanim (sefer Vayikra). Their faces turned pale
and they said, "Who can bear these?" Moshe began to console
them: "אתם נצבים היום" — "You are standing here today." Although
you have caused the Omnipresent much anger, nevertheless
has not annihilated you; and behold, you exist before Him.

DEUTERONOMY 29 / 9-17

PARASHAS NITZAVIM

You are standing today, all of you, before HASHEM, your God: the heads of your tribes, your elders, and your officers — all the men of Israel; ¹⁰ your small children, your women, and your proselyte who is in the midst of your camp, from the hewer of your wood to the drawer of your water, ¹¹ for you to pass into the covenant of HASHEM, your God, and into His imprecation that HASHEM, your God, seals with you today, ¹² in order to establish you today as a people to Him and that He be a God to you, as He spoke to you and as He swore to your forefathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob. ¹³ Not with you alone do I seal this covenant and this imprecation, ¹⁴ but with whoever is here, standing with us today before HASHEM, our God, and with whoever is not here with us today.

3

386 RAV MOSHE ON CHUMASH

* Since the point of the *Tochachah* was to warn the Jews that they would suffer severe punishments if they did not observe the Torah, didn't Moshe's reassuring message undermine the warning?

The Jews feared that the goal of the curses was to predict that there would be punishment and destruction, but they were wrong. As Moshe went on to explain (*Rashi s.v. Hayom*), "The curses and punishments are to sustain you and keep you standing before

Him." The reason they were announced was to induce the people to avoid them, by adhering to the Torah. It was like a doctor telling his patient what the medicine would prevent — provided he followed the doctor's instructions.

The Jews had entered a *bris*, covenant, with Hashem, and He would impose the curses to ensure that they observe the Torah; indeed, that is what will guarantee the nation's continuity. In fact, that the nation would survive was a fundamental element of the covenant, as Hashem said at the conclusion of the *Tochachah* in *Bechukosai*: But despite all this, while they will be in the land of their enemies, I will not have been revolted by them nor will I have rejected them to obliterate them, to annul My covenant with them — for I am Hashem, their God.

• Thus, Moshe's reassurance was an explanation, and did not at all undermine the Admonitions.

תפד שיערי פרשת נצבים חיים

והשאלה ניצבת גלויה, ממה נפשך, אם אתם נצבים, הרי שלכאורה אין בצ"ח הקלות ממש, ואם יש בהם ממשות מהו אשר אמר משה ונתם נצבים.

ונראה ביאור הדברים, שמשם רבנו ע"ה הסביר לעם ישראל את ענין תוכחה ואמר שאין כוונתו של הקב"ה להעניש את עם ישראל חלילה, תראה זו לא באה להודיעם את אשר יקרהם באחרית הימים, אלא כל קר הכוונה היא להעמיד את השקפת החיים על מקומה הנכון, שידעו יינו כי אין המצוות אשר ציוונו הקב"ה בבחינת 'רשות', אם ירצו יקבלו וכך ואם לאו לא יקבלו העונש. אלא זהו מציאות הנהגת העולם, כי נאדם תרדוף רעה' (משלי יג, כא) החטא עצמו מביא עונש על עושהו. ועל אמר כל התוכחה כולה, אבל ניחמם משה רבנו ואמר להם כי הקב"ה ע את יצרים, ומבטיחם כי בסוף כל הדורות יגאלו גאולה שלימה, ו שנאמר (ויקרא כו, מד), 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא חסיתם ולא געלתים לכלותם', ועל זה הוסיף ואמר כאן אתם נצבים כ'כולכם', כי בסוף כל הדורות כולם יבואו אל התיקון השלם.

תשנ"ט

שפתי חיים 5 כ"א ע"ה (ב"ב)

ברית עם ישראל על קיומם הרוחני

6

פרשת התוכחה מסתיימת במילים "אלה דברי הברית" (דברים כח, טו), ומתרגם אונקלוס: "פתגמי קיימא". ברית נקרא כל דבר שקיים לעד לעולם, סגולת הקלות היא לקיים ברית זו שכלל ישראל יחיימו לעד.

תחילתה של ברית זו, היא מה שכתר הקב"ה עם האבות, שנאמר: "וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור.. ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם" (ויקרא כו, מב). הקב"ה הבטיח בזאת שלא תחול עליהם על כלל

ייסורי שמים אינם באים כעונש ונקם, אלא לחנך ולזכך מן נבירות. מטרת הקלות היא לרפאות את כלל ישראל, מבלעדי הייסורים תה נגזרת ח"ו כליה על ישראל, והייסורים הם שאינם נותנים ליפול מילוי הסאה, בעוד שבאומות העולם מחכה הקב"ה עד שתתמלא חם ואח"כ מאבידם. כיון שכל תכלית בריאת הגויים היא להיות לעזר עם ישראל, ע"כ כל שאינם ממלאים תפקידם, ולא עוד אלא שמפריעים ישראל שוב אין צורך בהם והקב"ה מכלם, אולם בכלל ישראל אין בר כן - משום שכתר הקב"ה ברית עם האבות, שתכלית הבריאה ג ישראל. לכן בכל מצב שיהיה יש צורך לרפא את נזקי העבירות - הר את כלל ישראל, כדי שיוכלו להמשיך הלאה בתפקידם.

יעשה כל העולה על רוחו, ובכל זאת יאמר "שלום יהיה לי" - לא יקרה לי דבר. ולא זאת בלבד שלא ישוב מדרכו אלא גם עוד יוסיף ללכת אחרי שרירות לבו ויחשוב שעכ"ז יהיה לו שלום וברכה (ברכה לשון ריבוי).

יש להבין הלך מחשבה זו. הכיצד אפשרי לחיות בסתירה כזאת: לעשות עבירות, ולחשוב שהקללות לא יגיעו עדין, ועוד להתברך ולהוסיף באמירת 'שלום יהיה לי' (ומתוך העונש החמור - כמבואר בהמשך הפסוקים - ניתן ללמוד על חומרת העבירה עד כמה עמוקה היא תהום העבירה של מחשבה זו).

רואים כאן דבר נורא, עד היכן מסוגל האדם להגיע, לחיות עם סתירות בתוך עצמו, לשמוע קללות נוראות וביחד עם זאת להישאר באדישותו ולא לעסוק בתיקון תאוותיו.

כיצד מגיעים לכך? על ידי "שרירות הלב". כל ההולך אחריה יכול לחיות עם סתירות, ולעשות דברים הנוגדים כל הגיון. "בשרירות לבי אלך כל ימי וכל חפצי אעשה... התאוה הגוברת ומתחזקת בלב תקרא שרירות" (רמב"ן).

פרשת נצבים מקץ ה' תרכו

אילו היו שואלים אותנו - היינו משיבים ואומרים לבני ישראל: "אדרבה! באמת אי אפשר לעמוד בקללות הנוראות המוזכרות בפרשה, ולכן עליכם לדאוג לכך שלא תגיעו למצב בו תפקודנה אתכם הקללות הללו! עליכם לעשות את רצון ה' בשמחה, ואזי תנצלו מפני הקללות כולן!"...

ונראה לומר, שאמנם לא היתה כוונתו של משה להרגיע את בני ישראל, ולהקל ולו במשהו מפני הפחד והאימה שאחזו בהם למשמע הקללות הנוראות...

כוונתו של משה לא היתה אלא להבהיר לעם, כי גם אם יגיעו למצב שבו יהיו ראויים לקללה חליה - לא תהיה זו קללה חסרת תכלית, קללה אשר מטרתה אינה אלא להכאיב ולייסר, אלא קללה אשר מטרתה הינה להטיב, להראות להם את הדרך הישרה, ולאפשר להם להמשיך לעמוד לפני הקב"ה כעם נבחר!

וזו התשובה שהשיב משה רבינו לעם ישראל: הוא הבהיר להם, כי העובדה שהם עדיין חיים וקיימים למרות שהרבו להכעיס לפני המקום - מלמדת על כך שהקב"ה אינו מכה אותם במכות כאלו שנועדו להכאיב ולהעניש, אלא אך ורק במכות אשר תכליתן הינה חיובית - לקיים ולהעמיד אותם על מצבם הנכון והראוי! מכות שכאלו - בודאי לא תגרומנה לעולם לכליה לעם ישראל, שכן גזירת כליה - עומדת בסתירה למטרתם של אותם יסורים!

ואמנם, על נקודה זו, בדבר משמעותם של הקללות ושל היסורים - יכולים אנו ללמוד מתוך דברי הפסוק בפרשת 'עקב', שם נאמר (דברים ז', ט"ז): "והסיר ה' ממך כל חולי, וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך, ונתנם בכל שנאיך".

ולכאורה, בדברי הפסוק יש להקשות, מה הבשורה הגדולה שמבשר הקב"ה לבני ישראל כי לא יפקדו אותם התלאות והמכות אשר פקדו את המצרים? מה הרבותא בכך שהם לא יחושו על בשרם מכה כמו מכת דם, או צפרדע, או כינים וכיוצ"ב? הלא הקללות והמכות הנוראות המתוארות בהמשך ספר זה, בפרשת 'כי תבא', או לעיל בפרשת 'בחוקות' - אינן חמורות פחות! וכי יש מקום לשמחה כאשר מתברר כי בני ישראל לא ילקו במכות מצרים - אלא במכות אחרות קשות ונוראות אף הן?

• אלא בודאי, כוונתו של הקב"ה לא היתה להבטיח לבני ישראל כי לא ייסר או יענש אותם, אלא לבשר להם שכל עונש בו הם יענשו - יהיה עונש בעל תכלית!

ישראל, וכיאר מו"ך הגר"א דסלך זצ"ל כי ברית זו אינה רק על הקיום הפיזי של עם ישראל, אלא בעיקר על הקיום הרוחני שלו, והיא הבטחה שכלל ישראל לא יגיע לדיוטא תחתונה כזו שאין רפואה ממנה, ולעולם לא תהיה כליה רוחנית, וממילא מובטח גם הקיום הגשמי.

ממה מבטיח הברית הזאת? העונשים והייסורים. וכן מצינו בחז"ל שפירשו שאלת אברהם אבינו "כמה אדע כי אירשנה" (בראשית ט"ח). באיזו זכות יתקיים כלל ישראל כשיחטא? וענהו הקב"ה: "גר יהיה זרעך כו" גלות! ייסורים זוהי ההבטחה של קיום הברית, "רב חנינא בר פפא אמר רבות עשית ה' אלוקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו" (תהלים מ"ג), כל נפלאות ומחשבות שחשבת כדי שיברור לו אברהם את המלכות 'אלינו' כשביטלנו כדי שנעמוד בעולם" (מדרש תהלים ל"ב).

חומרת הקללות

סאת הקללות שזיעזעה את ישראל לא היתה רק מחומרת העונש הצפוי, אלא לאחר שהבינו שהקללות ניתנו מהקב"ה, חשבו מדוע שולח לנו קללות חמורות כאלו, והלא רב חסד הוא ולרחמי אין גבול? אכן, ימוד גדול למדו כאן עד היכן מגיע חומר החטא, ולזאת אין רפואה חרת מלבד הייסורים הללו.

לאחר התבוננות בדברי חז"ל נוכל להבין יותר עד היכן מגיע ערך קללות וחומרתם בעיני הקב"ה.

עוד אמרו חז"ל "עד היכן תכלית יסורים... אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלוש ועלו בידו שתים, וכל כך למה? (למאי הלכתא הוו יסורים - רש"י) דתנא דבי רבי ישמעאל כל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו" (נטל כל שכרו בעוה"ז), (ערכין ט"ז).

אצלנו תנועה קלה כזאת איננה תוספת מקום כלל, אבל בשמים היא עושה "רעש": יהודי צריך לעשות תנועה נוספת! שם כל תנועה מיותרת נחשבת לייסורים. לנו אין מושג כלל מחסדי השי"ת ובאיזה חסד שלם רוצה הוא לזכות אותנו, ע"כ איננו שמים לב לכך. אבל באמת כל הייסורים נמדדים לפי חסדי ה' שהוא הוא הנותן את הייסורים.

אם בייסורים קלים כן, ייסורים נוראים אלו של התוכחה על אחת כמה וכמה. צריכין לדעת עד כמה זה עיקר בשמים ועד היכן מתחשבים גם ייסורים נוראים ממש. לאחר שנוכחנו לדעת מה נקרא בשמים לייסורים, ובאילו דקירות מתחשבים, והואיל והייסורים הם ריפוי והחטא, נמצינו למדים מתוך התוכחה והקללות עד כמה חמורה המחלה נודל אסון העבירות שהא-ל הרחמן צריך לרפאן על ידי ייסורים קשים מרים. וכל זה מתוך רחמנות כדי לתקן קלקול החטאים, א"כ נמצא יאם הקב"ה לא יעניש תהיה הנהגה זו חסרון ברחמי ית'. ואם בדור מדבר נשתנה זיו פניהם בשמעם את התוכחה בלבד, מה נענה אנחנו בעינינו ראינו את ה'שואה' הנוראה בפועל, מלחמות, צרות וייסורים

המתגברים יום יום. מכאן שהחביעות עלינו עצומות ונוראות: להיכן הגענו ועד היכן אפשר להתדרדר.

"שלום יהיה לי"

מאידך נראה, כי על אף שהיתה לישראל התעוררות גדולה, עד שהיה צורך להחיות נפשם מחדש, לחזק ולדרבן אותם להתקדם, בכל זאת קיימת אפשרות להתעלם מכל האמור ולומר "שלום יהיה לי". וכה אמר להם משה לישראל, בהמשך הדברים: "פן יש בכם (בתוך הקהל המאזין לתוכחה) שורש פורה ראש ולענה (מלא רעל וארס, ומהו הארס הזה?) והיה כשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך" (דברים כט, י"ז). וכיאר רש"י: "והתברך" - לשון ברכה יחשוב בלבו ברכת שלום לעצמו לאמר לא יבואני קללות הללו, אך 'שלום יהיה לי' - אלי לא יגיעו. 'בשרירות לבי אלך' - במראית לבי... כלומר מה שלבי רואה לעשות".

המאפיין הבולט ביותר במכות מצרים - הינו העובדה שהן לא נועדו לתכלית חיובית עבור המצרים, אלא רק בכדי לייסר ולהכות אותם. הלא הקב"ה הכביד את לב פרעה ואת לב עבדיו - ומנע מהם את האפשרות לשוב בתשובה, ומצא שהמכות בודאי לא נועדו להחזירם למוטב - אלא רק בכדי להעניש אותם ולהכאיב להם כפי שהם הכאיבו את בני ישראל, בניו של מקום.

מעתה, מביטח הקב"ה לבני ישראל, כי גם כאשר הם יהיו ראויים ללקות ולהענש - לא יהיו אלו עונשים מעין עונשי מצרים, אשר הינם חסרי תכלית, אלא עונשים שמטרתם הינה חיובית ביסודה, עונשים שתכליתם תהיה להשיבם במוטב ולהחזירם אל דרך הישר!

ועל דרך זו, נראה כי יכולים אנו לבאר גם את הפסוק בפרשת בשלח (שמות ט"ו, כ"ח): "ויאמר, אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך, והישר בעיניי תעשה, והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו, כל המחלה אשר שיתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך."

והנה, ידוע קושיית העולם, אם אמנם לא ישם הקב"ה על בני ישראל את כל המחלה אשר שם במצרים - לשם מה הם יהיו זקוקים ל'רפואה'? מה פשר ההדגשה: 'כי אני ה' רופאך'?

אכן על פי האמור יתבאר הדברים הפלא ופלא. שכן אמנם, ודאי, אף שלא ישם ה' על בני ישראל את המחלה אשר שם במצרים - מכל מקום תבואנה עליהם מכות ומחלות אחרות, בעלות מטרה ותכלית כפי שנתבאר.

וזה שאומר הכתוב, כי הקב"ה לא ישם עלינו מחלות מעין מחלות מצרים - אשר היו חסרות תכלית, אלא אך ורק מחלות ומכות שיש להם מטרה חיובית - לשם רפואת נפשם והשבתם למוטב, וכפי שמסיים הפסוק: "כי אני ה' רופאך" - ועל כן גם המחלות שאני אשים עליך לא יהיו אלא בגדר 'רפואה', מתוך דאגה כנה לטובתך ולשלומך!

רצב 13 ר' נחום (גל) תפארת שמשון • ביאורים

הכתוב מלמדנו, שגם אחרי כל התוכחה, מכל מקום עדיין כלל ישראל קיימים ונודמים.

ועיין במדרש תנחומא ששם מפורשים הדברים יותר, שדוקא ע"י התוכחה הם צבים וקיימים, ואינם כמו אומות העולם שמתוך היסורים הם נופלים. עם ישראל כל מה שיש להם יסורים, הם מתפללים יותר לפני השי"ת, והרי שאדברה, היסורים הם מעמידים את ישראל.

ביאורו של דבר נראה כך: הנה הגלות נקראה בכתוב "כור הברזל" (וי"ד, ט). פירושו, ברזל כאשר הוא יוצא מהאדמה הוא מכוסה ומחופה אבן ועפר, וצריך לנקותו ע"י ממתכים אותו ומכים בו, ואז כל הפסולת נופלת ונשאר הברזל נקי מכל סיג. וכן הוא דרך הנקיין והטהרה בכל דבר בטבע, להסיר את הדברים הצדדיים שנדבקו עד שמתגלה צם הדבר בטהרתו, וכמו חיטה, ע"י שדשים ומכים אותה מתגלה לב החיטה פנימיותה.

כן הוא גם ענין היסורים, שע"י שמכים את האדם, מתגלה הלב והתוכן האמיתי שלו, וכדברי הרמב"ם הנודעים בהל' גירושין (פ"ב ה"ט) שביאר את ענין "כופין אותו עד

שיאמר רוצה אני" בנתינת גט, ח"ל: "...זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני - כבר גירש לרצונו".

זהו גם ההבדל בין ישראל ואומות העולם. ובאמת יש פעמים שאי אפשר להבדיל ביניהם, וכמו שאמרו המלאכים על ים סוף: "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה", ואדברה, יש אשר נראה שאומות העולם הם הטובים, כמו שאמרו חז"ל: "מקמולקלין שבהם עשיתם" (סנהדרין לט ע"ב).

אך על זה נאמר: "אל תראוני שאני שחרחרת ששזפנני השמש" (שה"ש א, ו), שהשחרות היא רק מבחוץ ולא בעצם אישיותנו. ואיך מכירים זאת? ע"י ההכאה, שהגויים כאשר מכים אותם מסתלקים מהם כל החשבונות והנימוסים הצדדיים, ואז רואים כמה מכווערים הם באמת, אבל ישראל אחרי ההכאה בורחים הם אל הקב"ה, ואז מתגלה יופיים.

ורואים זאת בתורה, שבכל מקום שבאה צרה לאומות, הביאם הדבר לרשעות גדולה; בלק שפחד מישראל, במקום לבקש רחמים או להשלים אתם, חיפש לקללם ולעוקרם. וכן מישע מלך מואב הקריב את בנו.

* לא כן עם ישראל שאדברה, פחד הקללות וכן הייסורים הביאים עליהם בכל דור, דוקא הם אלו הגורמים להם להתקרב יותר ויותר אל בוראם.

MY SOLE DESIRE 3 R. Kluger

15

Yes, we go through hardship. We are required to overcome our external desires, to impose our neshamah's desire over our physical tendencies, to negate our will in the face of Hashem's. Our personal desire is pushed aside to make room for our true, inner desire to be close to Hashem and do His will. We must sacrifice something of ourselves, which is unquestionably difficult — but only by doing so do we uncover our powerful bond with Hakadosh Baruch Hu, a connection so staunch that it exceeds all considerations of comfort and convenience.

Hakadosh Baruch Hu replies to Dovid Hamelech, "If you need life, you need suffering." The path of a good and blessed life passes through stations of suffering and tribulations, because that is the only way to merit true and ultimate goodness. Through these difficulties, we discover our deep-seated connection to Hashem, which is dearer to us than all of the pleasures of this world, and for which it is worthwhile to undergo all of these challenges. We reach the true and everlasting joy of experiencing Hashem's loving presence and our deep closeness to Him — "the fullness of joys in Your presence; the delights that are in Your right hand for eternity."

16 The Blessing Lies within the Difficulty

WHEN THE RAIN falls, everything is still bare and empty. It is only later, when winter is over and the fields and trees begin blossoming and flowering, that we see the fruits. The same can be said of every trying situation we experience in life, when things don't go as expected. At the time of the difficulty, its inherent goodness is not yet evident, like the barren fields in winter. But the truth is that all the difficulties that we go through are gifts from Hakadosh Baruch Hu. We try to overcome the difficulty and continue to conduct ourselves in

accordance with Hashem's will. We disengage, to a certain degree, from external considerations and thereby attain true goodness — faith in Hashem and closeness to Him. Only after the difficulty has passed and the situation has eased somewhat will we be able to see the beautiful fruits that have come about as a result of the challenge. Only then will we appreciate how the difficulties we experienced enabled us to draw closer to Hashem and merit true happiness in life.

17

Nisyonos Deepen Our Bond

IN EVERY TRUE bond, every pact of loyalty, difficulties are part of the package. Hardship is an important component in the process of building a deep connection. When two allies

remain loyal to one another despite the challenges they experience along the way and despite the steep price their faithfulness exacts — this attests to the genuine bond between them. This is a true covenant, a bond so strong that they are willing to suffer to maintain it — come what may, they will never be separated from one another.

When a Jewish child is born, he has a *bris milah*. We impress onto his body a stamp testifying that he is a Jew; he belongs to the Chosen People and is bound to Hashem with a firm bond. The *bris* is painful for the infant, but that pain is part of the firm connection that is formed between him and Hashem. From infancy, it is embedded in his psyche that a Jew is willing to suffer pain for Hakadosh Baruch Hu. This is the identifying mark of the Jew; he is prepared to withstand pain and suffering for Hashem's sake and will remain faithful to Him under all circumstances. The covenant between Hashem and the Jew is a true bond that endures forever, no matter what. Even in the most trying of circumstances, never will we breach this covenant.

Dovid Hamelech describes the troubles and tribulations that Am Yisrael endures in exile and expresses Am Yisrael's fierce devotion to Hashem in the face of their hardships (*Tehillim* 44:12-23): "You deliver us like sheep to be eaten and scatter us among the nations... You make us a disgrace to our neighbors, the mockery and scorn of those around us." Am Yisrael suffers bitter degradation among the nations, but in spite of it all, we say to Hakadosh Baruch Hu: "All this came upon us, yet we have not forgotten You and we have not betrayed Your covenant. Our heart has not turned away, nor have our footsteps strayed from Your path." Even when we go through the most difficult times, we remain connected to You, Ribono shel Olam. "Because it is for Your sake that we are killed all the time, [that] we are considered as sheep for the slaughter." The members of Am Yisrael are prepared at any time to lay their lives on the line to sanctify Hashem's Name — whatever it takes in order not to *chalilah* be severed from Hakadosh Baruch Hu.

Am Yisrael has suffered so much pain and hardship throughout the duration of *galus*, but this suffering only serves to uncover to an ever greater degree the depth of our covenant of loyalty to Hashem. "All this came upon us, yet we have not forgotten You and we have not betrayed Your covenant." We are connected to Hakadosh Baruch Hu with an eternal covenant. A Jew does not budge from Hakadosh Baruch Hu — no matter the price, no matter the pain.

Jews suffer hardship and suffering and experience losses on many different levels, but they don't stop when the going gets rough. Even in hard times, the Jew continues fulfilling his role to the best of his abilities. We continue establishing faithful Torah homes and exert great effort to go on raising upright generations for the sake of Hashem's glory. The pure

שהם בני האבות, כי שמגיעים ייסורים אל עם ישראל הם מתחזקים ומתקרבים לקב"ה וזה סוד הקיום של עם ישראל, משא"כ אומות העולם כשמגיעים עליהם ייסורים הם מבעטים ואינם מתקרבים.

אנוכי אלוקי אביך

האבות הקדושים שמסרו את נפשם מתוך ייסורים לעבוד את הבורא יתברך והאמינו בו בכל ליבם, החדירו בנו לדורות את הקנין הזה, כאשר משה רבנו אה את הסנה בוער מה הוא רואה, אלפיים שנות גלות של סבל יסורים ונדודים, נבהל משה ואמר אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה, איך יתכן שהאש לא שורפת את הסנה, איך יתכן שהייסורים לא מצליחים לכלות את עם ישראל, אומר לו הקב"ה: אנוכי אלוקי אביך אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב, בזכות זה עם ישראל יתקיים ביסורים, בזכות האבות שעמדו בנסיונות והשרישו זאת בבניהם אחריהם הוא יתגדל על ידי היסורים. זו היא איפה כוונת חז"ל היסורים מעמידים אתכם בכח היסורים מתגלית הנפש הישראלית בכל הדרה ורום יפעתה. והוא המכוון שא"ל הקב"ה של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר עתה עומד עליו אדמת קודש היא דהיינו היסורים, שלנו הם אדמת קודש אברהם יצחק ויעקב.

tion has been tormented as much as we have. The chaos can make one wonder whether there really is a method to what seems like total madness. Our almost-four-thousand-year existence has been filled with pogroms, inquisitions, crusades, and holocausts. Is there really a purpose to all of this suffering? Is Hashem cruel? Why would He want to see us suffer like this? How does it make sense that Hashem would allow any group of people to suffer as we have, let alone those He calls His "Chosen," "treasured,"⁷ and "beloved"⁸ nation?

However, the Jewish people have a mission.⁹ Through the growth and self-development of keeping Torah, the Jews will make this world holy and reveal Hashem in its every detail.¹⁰ It is specifically for this mission that we were chosen.¹¹

However, self-development and change are hard. They require much effort. There have been periods in history when the Jewish nation, as a whole, was not putting in the effort — they were ignoring their mission. If that were allowed to continue, their mission would remain unfulfilled. At such times, Hashem would restructure the Jewish people's circumstances to promote the growth¹² they were not doing and redesign their future for maximum growth potential.¹³ Such restructuring would give

them optimal conditions for getting back on track¹⁴ — the track toward fulfilling their mission.¹⁵

That track may be comfortable at times and painful¹⁶ at others,¹⁷ but it's always optimal for growth. Being Chosen means that Hashem is committed to helping us reach our potential, no matter what it takes — be it through tranquility or be it through suffering.¹⁸ Every ounce of suffering, though, is calculated and part of God's plan to help us reach our potential and fulfill our national mission as Chosen.¹⁹

19. The Slonimer Rebbe, in his *sefer Habarugah Alecha*, chapter *Maamar Galus U'Geulah*, p. 55, *se'if hei, s.v. v'ad"z*, writes: "Without a doubt, not even a drop of blood of a Jew was lost for no reason. Everything was with Divine Supervision that is above our understanding... And likewise regarding the latest *churban* [i.e., the Holocaust] that we went through, when a third of the Jewish nation was annihilated through cruel deaths, the likes of which have not existed in all of world history [since the world was created] and have no [rational] explanations, only

זו תכלית היסורים ומטרת הקללות - לשבור את לב האדם ולהביאו לפחד מה' יתברך ולירא אותו, ואם כן יתבאר הדבר שמכיון ששמעו ישראל הקללות והוריקו פניהם, ואמרו מי יכול לעמוד באלו, הרי שפחדו מפני הקללות, והיה להם צער ויסורים שמא יבואו עליהם הקללות ואיך יעמדו בהם, ומכיון שראה משה כך, אמר להם טוב הדבר שנפחתם ויראתם, כי כל תכלית הקללות בתורה היא לשבר את הלב ולהניעו לתשובה, וא"כ כשנשבר לבכם כבר בשמיעת הקללות לבד - הנה נחרש הלב וראוי לזרוע בו צדקות, והרי נגעתם עד התכלית - שיצמיח לכם ה' יתברך ישועות, ודייכם בזה כאילו כבר חלו עליכם הקללות ממש, והא ראייה - ש"הרבה הכעסתם למקום וכו' - ואתם קיימים!"

ונמצא ששמיעת הקללות זעזעה את בני ישראל עד שהוריקו פניהם לשומעם, ובכך השיגו הקללות את תכליתן בעצם שמיעתם בלבד.

ומכיון שראה משה אז שהקללות לא הביאו חיזוק אלא יאוש הוכרח משה לפייסם שיש להם תקוה משום שה' יתברך, ברוב רחמיו, מאריך אפו, כי זהו כלל גדול שדבר ה' מטרתו להביא חיזוק ולא יאוש, וכשוראים שדבר ה' גורם ריחוק לאדם צריך לדעת שאין זה רצונו יתברך, ולכן צריך למצוא דברי חיזוק ולהרעיף עליהם טללי נוחם כדי להתעורר.

25 "פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט וגו', והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי וגו', לא יאבה ה' סלוח לו כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא, ורבעה בו כל האלה הכתובה בספר הזה וגו'."

כלומר: מה שאמרתי לכם: "אתם נצבים וגו'" - כל זה מפני שהוריקו פניהם ונשבר לבכם בקרבכם - היה די לכם רק בשמיעת הקללות לבד כאמור... אבל אם "יש בכם איש או אשה וגו'" אשר "בשמעו את דברי האלה הזאת" לא יפחד ולא יתייסר - ויאמר "שלום יהיה לי וגו'" - אז אין עצה בשבילו, רק "ורבעה בו כל האלה הכתובה בספר הזה" - במציאות ממש, עד "מחה ה' את שמו מתחת השמים וגו'!"

זו היתה כוונת הנביא (וימיה ב, לה): "הנני נשפט אותך על אמריך לא חטאתי", ומובן שאין הכוונה על האמירה - אלא על ההרגשה, ולכן אילו היה האדם מרגיש שחטא - הרי היה נשבר לבו בקרבו, וככתוב: "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה", ומרגלא בפומיה דהסבא מקלם צדוק"ל לפרש המילים: "לא תבוזה" משמע דאם לא היה לו לב נשבר ראוי לבוזות, ולמה? אלא על כרחך צריך לומר שהכתוב מדבר באדם שחטא, ואם לא נשבר לבו על חטאו - היה מן הראוי לשבור אותו לרסיסים ולהשליכו מהחלון, אבל הרי יש לו "לב נשבר" לכן - לא תבוזה!

העולה מהאמור, שלא כל דבר אשר נראה או נשמע בקללה הוא דבר רע במהותו. אפשר לשמוע קללות נוראיות אבל מהותם היא בעצם טובה לאדם, שהרי אם יגיע לשברון לב פנימי בשומעו הקללות מגיע להתחכרות להקב"ה ובכך נתקן המעוות.

26 Parshas Nitzavim 5775 - Rosh Hashana 5776 | 1
Shevill Pinchas - R. Friedman

Rabbi Yehudah the son of Rabbi Nachman opened with the following passuk (Tehillim 47, 6): "Elokim has ascended with the sound of 'teruah'; Havaya with the sound of the shofar." At first, HKB"H occupies His throne of justice, embodying the attribute of din; hence, the passuk (Tehillim 47, 6) initially employs the name "Elokim"—indicating justice. Yet, when Yisrael take their shofars in hand and blow, He vacates the throne of justice and moves over to the throne of mercy; hence, the passuk changes to the name Havaya—the name of mercy. Full of mercy, He treats them mercifully, transforming the attribute of justice into the attribute of mercy—during the seventh month.

דעת פרשת נצבים שרגא קמה

ובמו כן, דברי הפיוס של משה רבינו תמוהים, שאמר להם הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, ובפשטות הכוונה היא שאף על פי שחטאו והכעיסו את הקב"ה, הקב"ה לא הענישם, והרי הם קיימים לפניו, וזה לכאורה יוגד את האמונה בשכר ועונש. וכי משה רבינו בא ח"ו למעט מחומרת התוכחה והעונשים, ולומר לבני ישראל שהם אינם צריכים לפחד מהתוכחה, כי בסופו של דבר הרבה הכעסתם, ולא עשה עמכם כליה, אתמהא.

וגם אם נפרש שמשה רבינו לא בא, כמובן, לשלול מכל וכל את חומרת התוכחה, אלא בא רק להמעט מהחומרה שלה, הרי קיימא לן שכל האומר הקב"ה וותרן, וותרו חייו (ב"ק דף נ"א), ואיך זה שמשה רבינו בא להמעט מחומרת עונשי שמים.

הנה להלן (פסוק י"ב-ג) נאמר "וזהיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי וגו'. לא יאבה ה' סלוח לו, כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא, ורבעה בו כל האלה וגו'. והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל" וגו'.

דהיינו, בשעה שאדם שומע תוכחה או בשעה שנענש רח"ל על מעשיו הרעים, אם לא שת אל ליבו לחזור בתשובה, הקב"ה מוסיף לו עוד עונשים ככל אלות הברית. שכן כל מטרת התוכחה אינה אלא כדי שיחזור בתשובה, ואם לא הועילו לו העונשים הראשונים, יתנו לו עונשים נוספים וקשים ר"ל, עד שיתעורר לתשובה.

אולם בני ישראל בשעה ששמעו את התוכחה, הוריקו פניהם ונבהלו מן התוכחה, והוסיפו בליבם יראה על יראה. במצב זה פייסם משה רבינו.

כי מטרת עונשי שמים אינה למטרת נקמה בחוטא, כפי הנהוג אצל מלך בשר ודם שמעניש כדי להתנקם במי שחטא כנגדו, אלא המטרה היא כאמור, לעורר לתשובה, ולהזכיר יראת שמים בבני אדם כדי למנוע אותם מן החטא.

ולכן מי ששומע על אודות עונשי שמים ולוקחם לתשומת ליבו ומוסיף לעצמו יראת שמים, זוכה בגין כך שהקב"ה יסלח לו, ואילו מי ששומע את עונשי שמים, ומתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי, הקב"ה לא יאבה לסלוח, ויחרה

אף ה' בו, מפני שאינו מתפעל מעונשי שמים, ואינו מפיק את הלקח הנדרש מהם, להגביר את יראת שמים שבלב.

לכן פייס משה רבינו את בני ישראל כשהוריקו פניהם כששמעו את התוכחה, כי כאשר שמעו את התוכחה והגבירו בליבם את יראת השמים במדרגה גבוהה ונעלה, עד כדי שהוריקו פניהם מרוב פחד ומורא, במצב זה, כשאדם מחזק את יראת השמים מחמת עונשי שמים, הקב"ה סולח לו על חטאיו.

ועל כך אמר להם משה רבינו, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה עמכם כליה. הרי רואים מזה שהמטרה של עונשי שמים אינה לנקמה מהחוטא ולכלותו, כי אם זו היתה המטרה, הרי הקב"ה היה צריך לכלות ח"ו את בני ישראל על שהכעיסו אותו הרבה, אלא רואים מזה, שמטרת עונשי שמים הוא, לייסר את האדם ולהוסיף בו יראת שמים, והיות שבני ישראל, בשעה ששמעו את התוכחה הוריקו פניהם והוסיפו יראת שמים בלבבם, ממילא אין להם לחשוש מפני העונשים, כי כבר השיגו את התכלית הרצויה של העונשים.

תכ פרשת נצבים עמק הפרשה

בתחילה הוא מציב עובדה קיימת וברורה. הלא ידוע לכל מבין שאין העונשים באים על האדם בתור נקמה ח"ו כי אם צדקת מה תתן לו, וכן להיפך, אלא הכל לטובת האדם הוא. יסורים הוא מלשון מוסר, כי על-ידי היסורים מתייסר האדם ונשבר לבו בקרבו, ואז הוא מוכן לתשובה, וכמו שאמר הכתוב (תהלים נ"א, ט): "ובחי אלקים רוח נשברה, לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה".

וכתב הגר"א ז"ל בזה משל לשדה, כשרוצים לזרוע בתוכה - צריכים להרוש האדמה ולהפוך הרגבים - ואז יכולים לזרוע, משא"כ בלא חרישה והאדמה קשה - האיך יפול בה הזרע?! כן הוא בלב בני אדם, היסורים - חורשים את לבו ועושים אותו רך, היינו: "לב נשבר ונדכה", ואז הוא יכול לזרוע בתוכו ולהצמיח תבואת התשובה!

Was Moshe trying to minimize the severity of the Divine reproof or imply that it was only a threat that would not be carried out? Furthermore, how could Moshe say that all were alive and well despite their sins, when in fact tens of thousands had perished in the Desert?

Rather Moshe's intention was to assure the Jewish people that the purpose of the curses was not to wreak vengeance on them for their sins, but to insure their survival as a nation. And, therefore he told them collectively — *kulchem* — you still stand today. After all the sins and all the punishments, the *tzibbur* (community) is eternal. The concept of death does not exist with respect to the community. Those who perished died not as individuals, but as a part of *Knesses Yisrael*, which is eternal, and therefore they still survive.

Conversely, one who separates himself from the community and says, "I will do as I see fit," will not be forgiven

and will be utterly destroyed. Our relationship to Hashem is only through the *tzibbur*. The Torah was not given to individuals; nor were the covenants made with individuals. Our relationship to Hashem is as members of *Knesses Yisrael*. Rambam (*Hilchos Teshuvah* 3:24) classifies an *apikores* (heretic) as one who keeps all the *mitzvos* but separates himself from the Jewish people. Without a link to *Klal Yisrael*, there can be no link to Hashem and Torah.

34 One of the benefits of being part of the *klal* is that as part of a united entity one's individual failings may be overlooked. *Knesses Yisrael* is eternal, pure, and holy, and one benefits by strengthening his connection to it. But he cannot reap the benefits from the *tzibbur*

without accepting the concomitant responsibilities. Do not delude yourself that "*Lema'an sfos harava es hatzeme'a*" — that two adjacent fields are of necessity irrigated together, even though only one of them deserves the water. That is a fantasy.

Although each individual must be concerned with his personal judgment on Rosh Hashanah, as a *tzibbur* we dress up and eat as a sign of confidence that Hashem will exonerate us as members of the *klal*. The Ten Days of Repentance are days for intensifying our link to the *tzibbur*. For that reason, every individual during that period has the same assurance that his entreaties to Hashem will be heard that the *tzibbur* does year round. During those days the individual and the *tzibbur* become one.

קדם

וי"ל ע"פ מד"א במדרש תנחומא עה"פ אתם נצבים היום כולכם, מה היום מאיר פעמים ומאפיל פעמים אף אתם כשאפלה לכם עתיד להאיר לכם אור עולם, אימתי בזמן שתהיו כולכם אגודה אחת. ויש לבארו ע"פ מד"א בספה"ק נועם אלימלך (פר' דברים) שיש עולם הנקרא כל ישראל והעולם הוא שלם בלא שום פגם, כי אף שהפרטים חוטאים לפעמים אבל כללות ישראל תמיד קיימים בקדושתם כמ"ד ועמך כולם צדיקים, אין שטן ואין פגע רע בהם ח"ו, ותמיד צורתם חקוקה למעלה ושם אין שליטה לחטא כלל, והמקשר עצמו בהתכללות זו נתקן בקדושה עליונה ויכול אז לעשות המצוה, ומה"ט אומר יהודי קודם כל מצוה שהוא מקיים בשם כל ישראל, בכדי להתקשר ולכלול עצמו בעולם של כל ישראל שם אין חטא ופשע. והנה ענין לעברך בכרית ה' אלקיך איתא במדרש תנחומא שהיתה זו ברית ערבות, שכל ישראל נעשו ערבים זה לזה.

* ויסוד הערבות של כל ישראל זל"ז הוא ענין העולם של כל ישראל, שבכדי שיהודי יתכלל בעולם של כלל ישראל צריך שיהיו ישראל ערבים זל"ז. וזה אמר להם משה לישראל לאחר ששמעו את צ"ח הקללות הנוראות והוריקו פניהם, שידעו דתכלית רצונו ית' הוא לכל ירח ממנו נדה, ויש עצה לכל זה, אתם נצבים היום כולכם, שבזמן שאתם כולכם כשאפלה לכם אני מאיר לכם, ועל יהודי לכלול עצמו ולבטל את עצמו לכלל ישראל, לעברך בכרית ה' אלקיך, היא הברית של כללות ישראל, שזה ממתיק את כל הדינים. והיינו שמשרע"ה לא בא לבטל את כל הקללות שאמר הקב"ה, אלא פייס שכל הקללות נוגעות רק ליחיד הפרטי, אבל יש עצה, הכח של כולכם, העולם של כלל ישראל, שכאשר יהודי כולל עצמו בכלל ישראל נמתק הכל.

כט משה ספר דברים אהל

וז"ל הגר"א וסרמן זצ"ל¹⁴, ויש עוד טעם אחר לזה, כי מטבע האדם שהוא חפץ לראות במפלתו של אויבו, ואם רואה הדיפוך, כי שונאו מתרומם ומתנשא, הוא מצטער מזה. ואם כן כשהמצטרף לישראל נעשה ראש, הצער מזה עולה בחשבון הצרות אשר היו ראויין לבוא, ועל ידי זה הצרות מתמעטין מכפי שהיה צריך להיות לפי הדין של מעלה. וכך הוא בימינו, רואים אנו שקמו רודפין על ישראל בחימה נוראה כחמת עכשוי, היא עצה עמוקה להציל ישראל מכליון, כמו שפירש"י (הגיל) שהיסורין מציבין ומקיימין אתכם. והיינו כי כל הקטיגוריא שאנו שומעין משונאי ישראל, הדבר ברור כי שורשן ויסודן למעלה, שנתרבו קטיגורין על ישראל באופן נורא, ואין שום עצה להשתיקן כי גברו העוונות, ואין שום זכות יכולה לעמוד כנגדן, ולפי הקטיגוריא היה ראוי לכלות את ישראל ח"ו ולמחות את שמם. מה עושה הקב"ה? מקים עליהם רודפין. וכיון שישראל הן נרדפין, הלא כתיב (קהל ג-טו) "האלקים יבקש את נרדף" - "אפילו צדיק רודף רשע" (ויק"ר כו-ה), ועי"ז ישראל ניצולין מכליון, עכ"ל.

ובמאמרו המפורסם 'עקבתא דמשיחא' הרחיב בענין זה, וז"ל, כתוב "לא הביט און ביעקב" (במדבר כו-כא) ופירש"י שם וז"ל, הקב"ה אינו מתבונן באון שלהם [ישראל] ובעמלן שהם עוברים על דתו, עכ"ל. יש להבין את כוונת הדברים, דחז"ל אומרים (בי"ק נ ע"א), כל האומר הקב"ה ותרן הוא, יותרו מעוהו, ע"כ, והרי כאילו סתירה בין שתי המימרות!?

נעשין שרים לאדוניהן, וכפי שרואים גם בזמנינו, אחרי כל מה שעברנו, הם משמשים ומשרתים את ישראל, ולא להיפך ח"ו.

ובתורת משה להחת"ם זצ"ל (סוף הגדה של פסח) ביאר על דרך זה פיוט חד גדיא, שהוא להורות נצחיות קיום כלל ישראל, שאף דאתא שונרא ואכלה לגדיא, ואח"כ כלבא וחוטרא וכו', הם אומות העולם שבאים כולם לאכול מישראל ולכלותם, עם כל זה נשאר תמיד חד גדיא, חד גדיא, שנתקיים הכתוב (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הפיצותיך שם אך אותך לא אעשה כלה, שאומה"ע אוכלים ומכלים זה את זה, עד שלא נשאר להם שם ושארית, אבל ישראל הנרדפים לעולם חיים וקיימים.

ובל זה נכלל באומרו 'אתם נצבים היום כולכם', ליקח מזה חיזוק ועידוד שלא נתייאש ח"ו, אלא ההיפך, מכל הצרות והיסורים העוברים עלינו נתחזק באמונה שלימה, בראותינו כי למרות כל מה שעבר עלינו אנו חיים וקיימים, שזה מעיד על השגחתו ית' עלינו, ונזכור אומרו יתברך 'אתם עדי, שזה תכליתנו להעיד על מציאות והשגחת הבורא ב"ה בעולם - ובאופן זה נצפה וניחל לגאולה העתידה, שתהיה ג"כ בהשגחה פרטית, למעלה מדרך הטבע, ולא חלילה ע"י כח עצמי - עדי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, בכיאת גואל צדק ב"ב.

וְיָשָׁר (ש)

ויש לומר דהנה מבואר במפרשי התורה
 (ע"י אור המים סק) דכוונת משה רבינו
 בברית זה היתה להכניסם בערבות זה
 על זה, וישתדל כל אחד בעד חברו לבל
 יעבור את פי ה', ויהיו נתפסים זה בעד
 זה, וכמו שנאמר (טו, טז) הנסתרות לה'
 אלקינו וגו' וכתב שם רש"י שנעשו
 ערבים זה לזה (פנחסין מ"ג ע"ג), והברית

שנאמר בסוף פרשת תבא היתה על עצמן,
 לקיים עליהם את שמירת התורה והמצות,
 וכאן נתחדשה ענין הערבות אחד על
 חברו, שכל אחד ערב בעד חברו לקיים
 מצות ה', וכל אחד נתפס בעון חברו.

והנה יש לומר שבעת שקבלו בני ישראל
 עליהם דין ערבות שיהי' כל אחד
 ערב על הזולת לילך בדרכי התורה, לא
 היתה הערבות על חלק העונש בלבד,
 שיהיו נתפסים בעון האחר, אלא הערבות
 היתה גם על חלק הטובה, היינו שאיש
 אחד העושה טובה ומקיים תורה ומצוות
 ועובד את בוראו הוא מגין בזכותו על
 כל הדור.

39

ובזה יבוארו דברי רש"י על נכונם, כי
 מתחילה שאמר להם משה את
 הקללות, ואז טרם קיבלו בני ישראל דין
 ערבות עליהם, ונאמר להם קללות כשכל
 איש חטאו לבדו ישא, על כן הוריקו
 פניהם, כי מי יוכל לעמוד בפניהם, שאם
 יתחייב ח"ו מחמת מעשיו ולא יהי' זכות
 בידם להינצל מעונש, אין אחד שיגן
 בעדו. אך עתה שקיבלו עליהם דין ערבות
 ונעשו ערבים זה לזה, א"כ חל הערבות
 גם על חלק הטוב, שהאיש שיעשה איזה
 דבר טוב ויעבוד את ה' כראוי, יזכה בזה
 גם את חברו שאין לו זכות מעצמו,
 ויעמוד להם זכות התורה והמצות של
 האחר, ושפיר מה שפייס משה ואמר
 להם אתם נצבים היום וגו' לעבוד בברית
 וגו', שברית זו בשביל הערבות איש על
 ארעהו, ועל ידי הערבות יהי' לכם ריוח
 והצלה מעונשי הקללות.

40a

ויש לבאר בזה מה שייסדר אנשי כנסת
 הגדולה בתפילות הימים הנוראים,
 באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד
 ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקנו במשפט
 המלך המשפט. כי אף אם אין ח"ו לאחז
 מישראל שום מליץ יושר נגד מגיד פשע,
 מכל מקום תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט,
 שיאמר לבני ישראל מה שקיבלו עליהם

40b

דין ערבות שהיא באמת חוק ואין לו
 שום הכנה שייסכול אחד בסבת עונות
 חבירו, ומכל מקום אנו קבלנו הערבות
 כמשפט, ואין זה כאסמכתא בעלמא,
 וכשיצדק הקב"ה את מעשי כל בני
 ישראל אף מהרשעים והבינונים שביניהם,
 בודאי יכרוע הכף לטובה.

41

נצבים וְיָשָׁר (ש)

הקב"ה כרת עמנו ברית על הערבות, ופירוש הדבר שהוא הטיל על כל אחד מאתנו
 אחריות. כל אחד לפי דרגתו ויכולתו אחראי על עם ישראל, ומי שיש בידו יותר כח
 מוטלת עליו אחריות גדולה יותר.

ודאי שגדולי הדור חייבים יותר, שהרי יש להם אחריות כלפי ציבור גדול, וכן ראשי
 ישיבות ורבנים שגם להם יש אחריות גדולה. אך גם אנו הקטנים יותר, איננו יכולים
 להימלט.

באחד ממכתביו של רבי יצחק הוטנר זצ"ל, המובא בספר פחד יצחק (אגרות וכתבים,
 אגרת קמ"ז), הוא כותב לתלמיד שפנה אליו בשאלה לגבי אחריותו למעשי אחריו: "הנך קובל
 עלי על שציערתני בעסק ביש זה, האם אמנם שכחתי את הפסוק 'השומר אחי אנכי'...
 וגם אם אין בידך לשנות המצב, האמנם אין דמעות בעיניך?! תודה לה' אנחנו מאמינים
 עוד בכוחה של תפילה, ואתה אינך יודע כלל את הכח הנמצא בפרק תהלים כשהוא
 נאמר מתוך לב נשבר והרגשה עמוקה".

כלומר, אמנם אינך יכול ללכת תמיד אחרי אחיך ולדאוג לכל מעשיו, אבל הרי יש
 לך דמעות בעיניך, ואם אינך יכול לדאוג למעשיו, לכל הפחות עליך לבכות ולהתפלל
 עליו.

כל אחד מאתנו אחראי על האחים שלו ועל כל עם ישראל. הן על הגשמיות של
 עמ"י והן על הרוחניות של עמ"י. וכשאי אפשר לעשות זאת במעשים, חייבים לעשות
 זאת ע"י תפילה.

אחריות הארת דרך

42

חז"ל אומרים (סוף פ"ק נקישין מ:) "ר' אלעזר ב"ר שמעון אומר: לפי שהעולם נידון
 אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את
 עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו, שהכריע את עצמו ואת
 כל העולם לכף חובה".

"הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות - אשריו" - אין זו הרגשת סיפוק
 אלא התעלות ממשית עצומה שהציל עולם שלם במעשה אחד ויחיד
 שלו. "הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה אוי לו" - איננה הרגשת צער
 איום, אלא ירידה איומה בדרגת הנפש שלו, על שגרם חורבן לעולם שלם. "אשריו"
 ו"אוי לו" הן מציאויות!

כשטסים במטוס מרגישים בחוש דברי חז"ל. מטוס, עם למעלה מחמש מאות
 איש, נוסף על טונות רבות של דלק ומשא, טס במשך שלש עשרה
 שעות אלפי אלפי ק"מ בלי חניי, עובר על פני ארצות, ימים ומדברות, וכל זה
 נעשה ע"י אדם אחד! אדם אחד נוטל אחריות כבדה על למעלה מחמש מאות
 איש. חייהם ומותם בידו. בטעות קלה, בסטי" כל שהיא, מביא הוא מות וחורבן
 ח"ו, על כל שוכני המטוס.

באים חז"ל ואומרים, שכל העולם יושב במטוס ענק. כל יחיד הוא הקברניט של
 המטוס. בסטי" כל שהיא הכריע עצמו וכל העולם כולו לכף חובה.

ציור זה נמצא אמנם במדרש (ויק"ר טו, ה) "האיש אחד יחטא (ועל כל העדה תקצוף)
 - תני רשב"י: משל לבני אדם שהיו יושבין בספינה. נטל אחד מהן מקדח
 והתחיל קודח תחתיו. אמרו לו חבריו: מה אתה יושב ועושה? אמר להם: מה
 איכפת לכם? לא תחתני אני קודח?! אמרו לו: שהמים עולין ומציפין עלינו את
 הספינה".

אדם החי בין רבים, רואה בחוש איך הנהגה טובה שלו משפיעה על הרבים לטוב
 ואיך הנהגה רעה או רפיון שלו משפיעים על הרבים לרע. אדם העובר עבירה,
 חלילה, בחדרו, בלי שאף אדם רואהו, בלי שיש לו קשר כל שהוא אל צבור מסוים,
 בקצה אחר של כדור הארץ - מה לו ולרבים? "תחתני אני קודח"! באו חז"ל וגילן

עינינו, שכל הנבראים יושבים בספינה אחת. כל עבירה פרטית שהיחיד עובר -
 קודח הוא חור תחתיו בגוף הספינה ומסכן את כל יושבי הספינה. זו הגבהת היחיד
 לגבהי מרומים!